

## **Potencjał turystyczny gminy Międzychód w opinii mieszkańców**

---

### **Tourism potential of the Międzychód commune in the inhabitant's opinion**

***Paweł Matulewski, Justyna Skrzypczak,  
Miroslaw Makohonienko***

Instytut Geoekologii i Geoinformacji  
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu  
e-mail: skrzypczakjj@wp.pl, matul@amu.edu.pl, makoho@amu.edu.pl

*Zarys treści:* W pracy przedstawiano wyniki badań ankietowych dotyczących opinii mieszkańców gminy Międzychód na temat jej potencjału turystycznego. Zwrócono uwagę na ocenę walorów przyrodniczych, stanu infrastruktury turystycznej oraz polityki i planowania turystycznego w gminie. Mimo, że gmina Międzychód posiada bogate zasoby przyrodnicze, to społeczność lokalna nie dostrzega w pełni jej potencjału turystycznego. Wyniki badań są istotne w określeniu dalszych kierunków i możliwości rozwoju turystyki w tej gminie, co stanowi jedno z głównych zadań lokalnych władz.

*Słowa kluczowe:* potencjał turystyczny, walory turystyczne, turystyka, badania ankietowe, gmina Międzychód

*Abstract:* The main objective of this paper was to find out what the inhabitants of the Międzychód commune think about its tourism potential. Tourism potential arising from resources of an area determines the economic development of tourism. Tourists are usually asked for their opinion on how to make an area more attractive, but their considerations are usually not about the most important thing. This time, however, it is also important what

people who have lived here (some of them for many years) have to say. They are capable of pointing out advantages and disadvantages of their area, often in a comprehensive and reliable way. In order to obtain such an opinion, a questionnaire was conducted among the Międzychód commune inhabitants. The local authorities are trying to develop tourism and reduce unemployment in the commune. Unfortunately, they do not often implement their objectives on time. The inhabitants' opinion about the development of tourism in their commune is not entirely positive. Most of them consider the commune as medium attractive. They clearly indicate what it lacks in terms of tourism, and what is important to tourists. The most popular places in the Międzychód commune are Lake Miejskie, and some tourist routes. A swimming pool is needed, as well as some improvements in tourism infrastructure around the lake. People associated with the Międzychód region look at tourism with a great deal of optimism. It seems that the implementation of numerous tourism investment projects will allow the expansion of tourism. The issue which is an important subject matter of this paper is what the future vision of tourism in the Międzychód commune should be like. The inhabitants' opinion is very important because they live in this area. They should be happy with this place. Their comments are invaluable because of their excellent knowledge of the environment.

*Keywords:* tourism potential, tourist attractions, tourism, surveys, Międzychód commune

## Wstęp

Potencjał turystyczny „tworzą wszystkie te elementy środowiska geograficznego oraz zachowania człowieka, które mogą być wykorzystywane do uprawiania bądźż zajmowania się turystyką” (Kaczmarek i in. 2005). W strukturze potencjału turystycznego wyróżnić można elementy strukturalne, związane z czynnikami przestrzennymi, oraz funkcjonalne, związane z działaniami podmiotów bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w działalność turystyczną (Meyer 2010). Każdy region posiada swój charakter, o którym decydują walory turystyczne, określane jako zespół elementów środowiska naturalnego oraz elementów pozaprzyrodniczych, które – wspólnie lub każde z osobna – są przedmiotem zainteresowań turysty (Warszyńska i Jackowski 1978). Ponadto istotne jest rozpoznanie struktury zagospodarowania turystycznego i dostępności komunikacyjnej obszaru oraz innych czynników mogących sprzyjać rozwojowi turystyki, np. sytuacji społeczno-ekonomicznej regionu.

Współcześnie określenie możliwości i kierunków rozwoju turystyki polega na poszukiwaniu skutecznych metod, umożliwiających w sposób wymierny uchwycenie stopnia przydatności i atrakcyjności terenów dla realizacji różnych form turystyki (Zajadacz i Śniadek 2009). Wybór tych odpowiednich wiąże się z przeprowadzeniem oceny kompleksowej, polegającej na zastosowaniu i integracji metod

badań z wielu dziedzin wiedzy, przede wszystkim geografii, ekonomii i socjologii (Zajadacz 2004). Do popularnych współcześnie metod oceny potencjału turystycznego należą metody wielowymiarowej analizy porównawczej (WAP), bonitacji punktowej i optymalizacji oraz analizy SWOT (Zajadacz 2009). Współcześnie zagadnienia potencjału turystycznego zostały przedstawione w publikacjach naukowych J. Kaczmarka i in. (2005), Z. Młynarczyka i A. Zajadacz (2009), A. Balińskiej (2009) oraz B. Meyer (2010).

Głównym celem niniejszej pracy była próba odpowiedzi na pytanie, jak postrzegany jest potencjał turystyczny gminy Międzychód przez jej mieszkańców. Autorzy chcieli zbadać, czy bezsprzecznie duży turystyczny potencjał okolic Międzychodu znajduje swoje odzwierciedlenie również w świadomości lokalnej społeczności. Dodatkowo, jednym z celów analiz było wykazanie, z jakich dostępnych w tym regionie atrakcji mieszkańcy korzystają najczęściej, jakich oczekiwaliby zmian w tym zakresie i które z dotychczasowych inwestycji uważają za najbardziej trafne i potrzebne. Ocena potencjału turystycznego miasta i gminy Międzychód, dokonana za pomocą badań ankietowych, miała zatem wskazać jego atuty i słabości. Przedstawiono najlepiej oceniane elementy infrastruktury wypoczynkowej gminy, jak i nakreślono możliwe zaniedbania oraz oczekiwania i wizje mieszkańców, dotyczące przyszłości turystyki w miejscu ich zamieszkania.

## Obszar badań

Opracowanie obejmuje gminę miejsko-wiejską Międzychód położoną w zachodniej części województwa wielkopolskiego. Samo miasto pełni różne funkcje, w tym administracyjną, oświatową, kulturalną, gospodarczą i komunikacyjną, a prawa miejskie posiada od końca XIV w. Obszar badań położony jest na pograniczu trzech makroregionów w urozmaiconym krajobrazie, powstałym w wyniku działalności lądolodu skandynawskiego (Kondracki 2000).

Ważnym obiektem przyrodniczym jest meandrująca rzeka Warta. Na terenie gminy Międzychód znajduje się wiele obszarów chronionych, m.in. Puszcza Notecka, Pszczewski Park Krajobrazowy i rezerwat Kolno Międzychodzkie, przy czym ponad połowę omawianego terenu zajmują lasy, w głównej mierze bory sosnowe. Głównym atutem przyrodniczym jest położenie na Pojezierzu

Międzychodzko-Sierakowskim, zwanym Krainą Stu Jezior (Łęcki 2010), gdzie znajduje się m.in. jeden z największych i najpiękniejszych w Wielkopolsce ośrodków wypoczynkowych „Mierzyn”. Ponadto na terenie gminy funkcjonują Centrum Edukacji Regionalnej i Przyrodniczej w Mniszkach oraz Centrum Edukacji Ekologicznej w Mokrczu. Skarbem regionu jest również „Laufpompa”, czyli źródło artezyjskie, tryskające wodą zdrojową od 1912 r., które swymi właściwościami dorównuje wodom w Krynicy i Busku Zdroju (Szpotkowski 2006a, 2006b; Szymańska-Hatzke 2008; Szymański 2013).

Oprócz wymienionych atrakcji przyrodniczych gmina ma również wiele zabytków. Międzychód może poszczycić się bogatą historią i ciekawą zabudową Starego Miasta. Do innych atrakcyjnych miejsc na terenie gminy należą klasycystyczny pałac w Gorzynie oraz kościół i zabudowa miejscowości Kamionna.

Należy także wspomnieć o uprawie i przetwórstwie owoców i warzyw, tradycji sięgającej na tych terenach początków XX w., co wyróżnia je na tle Wielkopolski (Osieglowski 1981). Obecnie powraca się do tej tradycji (Tvojmiędzychod.pl). Ponadto należy wspomnieć o organizowanych cyklicznie imprezach, z których słynie gmina, a które przyczyniają się do promowania tradycji i obyczajów regionu. Jednymi z ważniejszych są: Dni Międzychodu, od 2013 r. nazywane „Wakacjami z pompą”, festiwal „Szanty” im. Teresy Remiszewskiej, „Święto Podgrzybka”, „Dzień korbola” oraz „Wielkie smażenie powideł” w Mniszkach (www.miedzychod.naszemiasto.pl).

## **Potencjał turystyczny gminy Międzychód w opinii respondentów**

Głównym celem badań ankietowych była ocena potencjału turystycznego gminy Międzychód przez jej mieszkańców, w odniesieniu do takich kwestii jak walory turystyczne, zagospodarowanie turystyczne, produkt i marketing turystyczny oraz polityka i planowanie turystyczne.

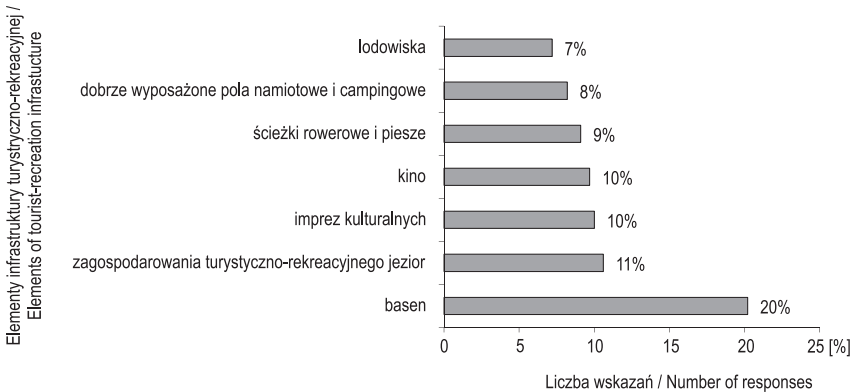
Przebadano łącznie 173 osoby – 110 kobiet i 63 mężczyzn. Wśród nich przeważały osoby w wieku 21–30 lat (54%). Prawie połowa ankietowanych posiadała wykształcenie średnie (49%), a nieco mniej wyższe (42%). Większość stanowili mieszkańcy Międzychodu (66%), mieszkający w mieście ponad 20 lat (73%).

Wyniki wskazują, że w opinii respondentów gmina Międzychód pod względem turystycznym jest średnio atrakcyjna (56%), a 24% z nich określa ją jako mało atrakcyjną. Jedynie 14% respondentów uważa ją za bardzo atrakcyjną i odwrotnie: 6% za nieatrakcyjną. Zdecydowanie największą atrakcją turystyczną regionu są walory przyrodnicze, czyli jeziora i lasy, na co wskazuje 88% badanych. Podobnie wymieniano liczne jeziora Pojezierza Międzychodzko-Sierakowskiego, połacie lasów Puszczy Noteckiej oraz dolinę Warty. Ponadto osobliwością przyrodniczą regionu są występujące tu lecznicze wody artezyjskie. Niewiele zaś osób wskazywało jako największy walor wydarzenia kulturalne (5%), spokój i bezpieczeństwo (3%) i zabytki (1%).

Badając opinię na temat potencjału turystycznego poproszono ankietowanych o wskazanie miejsc, jak i obiektów turystyczno-rekreacyjnych, które oni sami preferują w celach wypoczynkowych. Najczęściej wymieniono okolice Jeziora Miejskiego (22%), gdzie znajdują się ścieżki turystyczne, oraz Park Oscara Tietza z rzeźbami i placem zabaw dla dzieci. Ścieżki rowerowe oraz piesze wskazało 18% respondentów. Liczni mieszkańcy gminy Międzychód odwiedzają również Stanicę nad Wartą (13%), halę sportową (11%) oraz Ośrodek Wypoczynkowy „Mierzyn” (10%).

Dla opisu potencjału turystycznego istotne są też zagadnienia dotyczące stanu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Jeśli chodzi o zagospodarowanie turystyczne w gminie Międzychód, połowa ankietowanych uważa, że infrastruktura turystyczno-rekreacyjna nie jest wystarczająca i wymaga jeszcze uzupełnień. Dalsze 41% osób dostrzegło w niej duże braki, wskazując na konieczność dokonania wielu inwestycji. Tylko 6% badanych aktualny stan bazy turystycznej oceniło jako wystarczający. Wskazania ankietowanych w zakresie brakujących elementów infrastruktury turystycznej okazały się zróżnicowane (ryc. 1). Według ankietowanych najbardziej brakuje basenu (20%), zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego jezior (11%), imprez kulturalnych (10%) oraz dużego kina (10%). Inni respondenci wymieniali: nowe ścieżki rowerowe i piesze (9%), wyposażenie pól namiotowych (8%) i lodowisko (7%).

Według A. Kowalczyka (2000) „turystyka może stanowić istotne źródło dochodów i jednocześnie nie przynosić negatywnych następstw społeczno-kulturalnych i przyrodniczych, jeśli będzie przedmiotem polityki społeczno-gospodarczej i planowania przestrzennego, podobnie jak inne działy gospodarki



Ryc. 1. Elementy infrastruktury turystycznej brakujące w przestrzeni rekreacyjnej gminy Międzychód

Źródło: opracowanie własne.

Fig. 1. Missing elements of tourism infrastructure in recreational space of Międzychód commune

Source: author's own work.

i sfery życia społecznego”. Wydawać by się mogło, że w całej Polsce po wejściu do Unii Europejskiej w 2004 r. nastąpił znaczny rozwój turystyki, a w niektórych regionach stała się ona głównym źródłem dochodów lokalnej społeczności. Niestety na obszarze gminy Międzychód wielu mieszkańców (56%) nie dostrzegło rozwoju turystyki w latach 2004–2013. Należy zwrócić uwagę, że wszelkie plany samorządu lokalnego gmin, również te dotyczące polityki turystycznej, znajdują swoje miejsce w Programach Rozwoju Lokalnego. Dokumenty te są powszechnie dostępne do wglądu dla mieszkańców, również na stronach internetowych. W Programie Rozwoju Lokalnego Gminy Międzychód za jeden z czterech podstawowych celów cząstkowych uznano właśnie rozwój turystyki. Ankietowani mieszkańcy zapytani, czy kiedykolwiek zainteresowali się dostępnym na głównej stronie gminy Międzychód (Miedzzychod.pl) Programem Rozwoju Lokalnego Gminy Międzychód, w większości udzielili odpowiedzi negatywnej. Aż 27% osób nie było zainteresowane tym dokumentem, a 38% nawet nie wiedziało, że takie plany istnieją. Przejrzało je tylko 35% odpowiadających. Po analizie zapisów 32% mieszkańców uznała za zasadne wpisanie rozwoju turystycznego na listę celów

polityki. Pozostali uważali, że gmina Międzychód jest mało lub wcale nieatrakcyjna i nie życzyli sobie rozwoju turystyki na jej terenie. Około 30% wypowiedziących się nie miało zdania na ten temat.

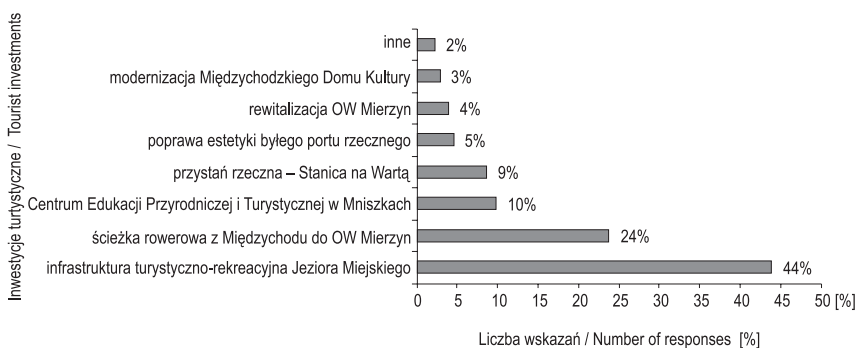
Region uważany za charakterystyczny pod jakimś względem może dodatkowo posiadać swoje produkty turystyczne. Termin *produkt turystyczny* jest ściśle związany z zagadnieniem polityki i planowania turystycznego (Kowalczyk 2000). Na ogół na produkt turystyczny składa się kilka usług, które łącznie tworzą tzw. pakiet. Gmina Międzychód nie posiada żadnego własnego produktu, co jest z pewnością dużym zaniedbaniem ze strony władz lokalnych. Program Rozwoju Lokalnego 2007–2013 wymienia jednak cztery produkty turystyczne: „Międzychód turystyczną perłą Wielkopolski”, Ośrodek Wypoczynkowy „Mierzyn”, Centrum Edukacji Przyrodniczej i Turystycznej w Mniszkach oraz Święto Rybaka. Najwięcej wskazań wśród ankietowanych miały pierwsze dwa: odpowiednio 36% i 32%.

Samorząd gminy Międzychód kładzie duży nacisk na rozwój turystyczny w swoich obecnych planach, upatrując w tym nowych miejsc pracy i źródeł dochodu (Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Międzychód). Władze samorządowe wskazują rozwój turystyczny jako jeden z głównych celów i dążą do ciągłego uatrakcyjniania gminy, starając się np. przywrócić miastu status uzdrowiska.

W tym kontekście warta zbadania jest postawa mieszkańców wobec tych planów (Plany Rozwoju Lokalnego Gminy Międzychód). Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych pokazują postrzeganie przez lokalną społeczność zmian zachodzących w gminie: co uważane jest za jej główny atut i jakie elementy należałoby zmienić.

Programy Rozwoju Lokalnego 2004–2013 dla gminy Międzychód zakładają realizację wielu inwestycji na rzecz turystyki i rekreacji. Spośród nich autorzy badań wybrali 6 i zapytali respondentów, które z nich uważają oni za najbardziej „trafione” (ryc. 2). Największym powodzeniem cieszył się program poprawy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wokół Jeziora Miejskiego. Prawie jedna czwarta respondentów wskazała budowę ścieżki rowerowej z Międzychodu do Ośrodka Wypoczynkowego „Mierzyn”, a niemal 10% – budowę Centrum Edukacji Przyrodniczej i Turystycznej w Mniszkach.

Respondenci następnie mieli za zadanie ocenić, czy formy promocji gminy Międzychód jako obszaru turystycznego są wystarczające. Jedynie 21% ankietowanych uznaje aktualną reklamę tego regionu za raczej dobrą lub wystarczającą.



Ryc. 2. Najlepsze inwestycje turystyczno-rekreacyjne na terenie gminy Międzyzichód w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne.

Fig. 2. The best tourist-recreation investments in Międzyzichód commune in the inhabitant's opinion

Source: author's own work.

Odmienne zdania było aż 70% respondentów. W większości wskazywali oni na brak reklamy w mediach, która mogłaby przyciągnąć turystów z innych części Polski, a także niewielki zasób informacji w biuletynach i folderach.

Bardziej optymistycznie mieszkańcy patrzą w przyszłość. Dalszego rozwoju turystyki w gminie Międzyzichód chce aż 64% z nich i są to w większości ci ankietowani, którzy postrzegają swoją gminę jako miejsce atrakcyjne. Jedynie 13% badanych było innego zdania. Ponad połowa ankietowanych uznała, że turystyka ma pozytywny wpływ na miasto i gminę Międzyzichód. Jej rozkwit pobudza rozwój gospodarczy, podnosi jej atrakcyjność dla turystów i poprawia jakość spędzania wolnego czasu przez samych mieszkańców. Jedna czwarta respondentów podobnie wyraża przekonanie co do pozytywnego wpływu turystyki, ale zauważa też straty, jakie to za sobą niesie, np. degradację środowiska naturalnego i wzrost niepożądanych zachowań społecznych.

Dodatkowo ankietowanych zapytano, czy rozwój turystyki na terenie gminy Międzyzichód spowoduje zmniejszenie bezrobocia, na co liczą władze samorządowe w Programach Rozwoju Lokalnego. W większości (48%) ankietowani odpowiedzieli, że turystyka nie zmniejszy skali bezrobocia. Podobnego zdania było wielu



bezrobotnych uczestniczących w badaniu. Prawie jedna trzecia respondentów stwierdziła, że turystyka zredukuje bezrobocie, ale w bardzo małym stopniu. Tylko 23% odpowiadających widziało w turystyce szansę na powstanie wielu miejsc pracy dla mieszkańców. Jak widać, nastawienie lokalnej społeczności do przewidywań i planów władz gminnych jest raczej krytyczne. Może to być spowodowane faktem, iż gmina Międzychód posiada głównie tradycje przemysłowe, rzemieślnicze i rolnicze, mniej zaś turystyczne.

Istotne było również poznanie opinii respondentów dotyczącej ich ewentualnej pracy w branży turystycznej. Władze samorządowe gminy Międzychód zamierzają zmniejszyć bezrobocie, m.in. poprzez tworzenie w sektorze turystycznym nowych miejsc pracy. Niestety, aż 72% ankietowanych nie zamierza pracować w branży turystycznej, a twierdząco wypowiedziało się tylko 28% badanych.

## Podsumowanie

Z badań ankietowych wynika, że społeczność lokalna gminy Międzychód uważa swoje miejsce zamieszkania za średnio atrakcyjne turystycznie. Za największy atut mieszkańcy uznają walory przyrodnicze, m.in. lasy Puszczy Noteckiej, jeziora Pojezierza Międzychodzko-Sierakowskiego i Wartę. Respondenci najczęściej wypoczywają nad Jeziorem Miejskim lub użytkują ścieżki rowerowe i piesze. Mieszkańcy preferowaliby szczególnie wybudowanie basenu oraz odpowiednie zagospodarowanie jezior. Za najlepszą zmianę w ostatnich czasach uważają oni budowę infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wokół Jeziora Miejskiego i stworzenie ścieżki rowerowej z Międzychodu do Ośrodka Wypoczynkowego „Mierzyn”. Ponad połowa respondentów nie zaobserwowała w ostatniej dekadzie rozwoju turystyki, jednak chce jej dalszego rozwoju. Z pewnymi wyjątkami uważają, że wpływ turystyki na miasto i gminę Międzychód jest pozytywny, ale nie aż w takim stopniu, by znacznie zmniejszało to bezrobocie. Tylko jedna czwarta ankietowanych twierdzi, że dzięki turystyce powstanie tyle nowych miejsc pracy, że uda się znacznie zmniejszyć bezrobocie. Mieszkańcy gminy niezbyt interesują się też przyszłymi planami dotyczącymi rozwoju turystyki. Wielu z nich nie zna zapisów w aktualnym Planie Rozwoju Lokalnego, a znaczna część z nich nawet nie wie, że taki dokument istnieje.

Gmina Międzychód zajmuje ważne miejsce na mapie turystycznej Wielkopolski, ze względu na niezwykley krajobraz polodowcowy Pojezierza Międzychodzko-Sierakowskiego i bogatą historię pogranicza Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej. Mieszkańcy tej gminy, przyzwyczajeni do swego otoczenia, nie zawsze dostrzegają jej piękno i potencjał turystyczny. Część z nich widzi za to szanse na zatrudnienie w turystyce. Trzeba dodać, że władze samorządowe starają się turystykę rozwijać. Powstało wiele inicjatyw oraz nowych pomysłów na inwestycje.

## Literatura

- Balińska A. (red.), 2009, *Potencjał turystyczny regionów*, Wydawnictwo FAPA, Warszawa.
- Gaworecki W., 2003, *Turystyka*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Łęcki W., 2010, *Pojezierze Międzychodzko-Sierakowskie*, Wyd. WBPiCAK, Poznań.
- Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., 2005, *Produkt turystyczny*, PWE, Warszawa.
- Kondracki J., 2000, *Geografia regionalna Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kowalczyk A., 2000, *Geografia turystyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Meyer B. (red.), 2010, *Potencjał turystyczny. Zagadnienia przestrzenne*, Zeszyty Naukowe 590, „Ekonomiczne Problemy Usług”, 52, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Młynarczyk Z., Zajadacz A. (red.), 2009, *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki. Walory i atrakcje turystyczne. Potencjał turystyczny. Plany rozwoju turystyki*, 3, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Osięgłowski J. (red.), 1981, *Międzychód – dzieje, gospodarka, kultura*, Wydawnictwo Libra, Warszawa.
- Rogalewski O., 1974, *Zagospodarowanie turystyczne*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
- Szpotkowski K., 2006a, *Gmina Międzychód – przewodnik przyrodniczo-turystyczny*, Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa, Bydgoszcz.
- Szpotkowski K., 2006b, *Powiat międzychodzki kraina 100 jezior*, Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa, Bydgoszcz.
- Szymańska-Hatzke K., 2008, *Międzychodzianie i ich miasto*, Wyd. Drukarnia-Międzychód. Międzychód.

- Szymański S., 2013, *Nasza mała ojczyzna – Ziemia Międzychodzko-Sierakowska*, Wyd. Drukarnia-Międzychód, Międzychód.
- Warszyńska J., Jackowski A., 1978, *Podstawy geografii turystyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Zajadacz A., 2004, *Potencjał turystyczny miast (na przykładzie wybranych miast Sudetów Zachodnich)*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- Zajadacz A., Śniadek J., 2009, *Ocena potencjału turystycznego* [w:] Z. Młynarczyk, A. Zajadacz (red.), *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki. Walory i atrakcje turystyczne. Potencjał turystyczny. Plany rozwoju turystyki*, 3, Wyd. Naukowe UAM, Poznań, 35–59.
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Międzychód 2004–2006
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Międzychód 2007–2013
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Międzychód 2010–2015
- Gmina Międzychód, portal informacyjny, [www.miedzychod.pl](http://www.miedzychod.pl) (data dostępu: 20.11.2014).
- Międzychód – Nasze Miasto, portal informacyjny, [www.miedzychod.naszemiasto.pl](http://www.miedzychod.naszemiasto.pl) (dostęp: 18.11.2014).
- Międzychód – strona internetowa firmy, [www.twojmiedzychod.pl](http://www.twojmiedzychod.pl) (dostęp: 20.11.2014).

